

Äsphults kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Kerstin Börjesson 2023-04-11

Omslagsbild: Äsphults kyrka 2021.

Flygbild över Äsphult med vy från väster, 2015. Fotograf: Pär-Martin Hedberg, HioPhoto. Bildrättigheter: Lunds stift.

Äsphults kyrka

Tollarps församling, Villands och Gärds kontrakt, Lunds stift, Äsphults socken, fastighet Äsphult 27:1, Kristianstad kommun, Skåne län och landskap

Beskrivning och historik

Kyrkomiljö

Äsphults kyrkby ligger högt uppe på Linderödsåsen i norra Skånes inland i ett småbrutet åker-, skogs- och haglandskap. Genom socknens östra del rinner Vramsån som har sitt källsprång i Bosarpsjön och Store mosse belägna i angränsande socknar i väster och nordväst. Koncentrationen av arkeologiska lämningar visar att Vramsån och dess vattensystem har haft en stor betydelse för bosättningar och annan verksamhet under förhistorisk tid. Den äldsta kartan över socknen från 1663 visar Äsphults kyrkby som en mycket liten by bestående av några få gårdar liggande intill kyrkan vid ett vägskäl där fyra vägar från de närmaste byarna strålar samman. Öster om kyrkan låg prästgården. Närmast byn fanns öppen åkermark men därefter tog hed eller skogsmark över landskapet.

Äsphult ligger i ett lågexploaterat område lite avsides från nuvarande huvudvägar och har därmed inte förändrats av modern bebyggelse i någon större utsträckning. Dagens by består av en blandad, huvudsakligen äldre, bebyggelse i den gamla bykärnan och längs tillfartsvägarna. Öster om kyrkan ligger prästgården som numera endast består av en långa, byggd 1755, sedan den gamla prästgården från 1600-talet brunnit ned.

Prästgården är inredd med bostadslägenheter och tillhör inte längre församlingen. Söder om kyrkogården ligger den gamla byskolan som fungerar som byns bibliotek och samlingslokal.

Kyrkobyggnad

Kyrkans består av ett långhus med ett lägre, smalare kor och en halvrund absid i öster samt ett senare tillbyggt torn i väster. De äldsta delarna byggdes under den romanska stilperioden sannolikt under 1100-talet eller 1200-talets början. Det romanska murverket är uppbyggt av fältsten, både grov-, fintuktad samt obearbetad och med fönster- och portalomfattningar, sockel och hörnkedjor av finhuggen sandsten. Sockeln har en fint huggen profil i form av en platt, en hålkäl och en vulst upptill. Sockeln har samma utseende som på Linderöds kyrka vilken genom dendrokronologi är daterad till 1220-talet och det är troligt att byggnaderna kan ha tillkommit i nära sammanhang. Den medeltida kyrkan hade en nord- och en sydportal, belägna ungefär mitt för de nuvarande västra långhusfönstren. Minst två ursprungliga fönsteröppningar har funnits, högt belägna mitt emellan långhusets nuvarande två östra fönsteröppningar. Ett fönster med tegelomfattning har också dokumenterats i korets södra sida, troligen en sekundär fönsterupptagning. Medeltida puts som är bevarad på kyrkvinden visar att väggarna i kyrkan varit putsade och kalkade samt dekorerade med kalkmålningar. Putsen på väggarna har inte nått över murkrönet som troligtvis utgjorde gränsen för ett innertak av brädor spikat på ett bjälklag. Absiden täcktes dock av ett murat hjälmvalv. Under senmedeltiden tillkom ett kryssvalv i koret vilket senare dekorerades med kalkmålningar, kanske av Anders Johansson som 1498 dekorerade Linderöds kyrka. Före Äsphult kyrkas ombyggnad på 1800-talet fanns också tegelvalv i långhuset som var indelat i två skepp med vardera tre valvtravéer uppburna av valvpelare i mitten. Enligt en del källor kan långhusvalven ha tillkommit först i slutet av 1700-talet men detta är ännu oklart. Vid något tillfälle, möjligen redan under medeltiden, byggdes kyrkan till med ett vapenhus i söder. På en karta från 1688 avbildas kyrkan även med en tillbyggnad mot norr vilket dock inte har kunnat bekräftas genom andra källor. År 1650 byggdes kyrkan till med ett torn i väster av murrmästaren A. Bruun från Meissen. Västra långhusmuren revs helt och tornets bottenvåning inorporerades med långhuset. Någon form av byggnadsarbeten utfördes på tornet år 1795 vilket framgår av årtalformat genom ankarslutar i tornets fasad. År 1851 flyttades kyrkans huvudingång till tornets västra sida och vapenhuset i söder revs. Under 1800-talet genomgick kyrkan ytterligare ombyggnad efter ritningar av arkitekten Helgo Zettervall. Byggnadsarbetena utfördes av byggmästaren Nilsson från Svedala och år 1880 stod kyrkan färdig. Ombyggnaden innebar att tornet byggdes på med trappgavlar och kyrkorummet erhöll nya fönsteröppningar med gjutjärnsfönster. Invändigt revs valven och mittpelarna som delade in långhuset i två skepp. Två nya valvtravéer slogs med samma bredd som långhuset. Ett betonggolv gjöts och ny bänkinredning tillkom. I koret

Kyrkan från söder.

flyttades altaret något. I samband med ombyggnaden påträffades både romanska och gotiska kalkmålningar invändigt i kyrkan. De ansågs dock inte värdefulla att bevara och dokumenterades heller inte.

Under 1900-talet renoverades kyrkan i ett antal omgångar. 1927 ersattes en äldre fjäderorgel med en ny orgel tillverkad av A. Mårtenssons Orgelfabrik i Lund och en orgelläktare i väster byggdes om efter ritningar av länsarkitekten Nils A. Blanck. Yttertaket som i början av 1900-talet lagts om med rödmålad galvad plåt lades 1932 om med tegel över långhus och kor. Mellan 1951 och 1952 fick kyrkan en ny värmeanläggning och golven lades om samt bänkarna målades om och sakristian i absiden erhöll en ny möblering. I tornet fick klockvåningen nytt bjälklag och ny klockstol tillkom.

Under en renovering 1996 gjordes en utvändigtak- och putsrenovering av kyrkan och i samband med detta genomfördes en murverksdokumentation av Magnus Lindhagen, Regionmuseet Kristianstad. Bland annat dokumenterades delar av de igensatta portalöppningarna, fönster i långhuset samt absidens södra sida och färgspår i grått och rött på omfattningar och hörnkedjor. Under 1997 gjordes en sanering av kyrkans golv vilket var mycket fuktbelastat. Golven grävdes ur och ett nytt golv av brädor lades i bänkkvarteren och tegelgolv i övriga delar. Vid grävningensarbetet gjordes en byggnadsarkeologisk undersökning av Skånes hembygdsförbund/ Landsantikvarien i Kristianstads län. Rester av äldre golvnivåer och golvmaterial av tegel och kalkbruk påträffades samt en stenhäll och två pelarfundament som kan ha utgjort grundläggning för kyrkans äldre valvpelare.

Tornet från väster och absiden från öster.

Exteriör

Kyrkans fasader är spritputsade och vitmålade med detaljer såsom taklister och omfattningar i slätputs. Naturstenssockeln på kyrkans romanska delar är oputsad och omålade. Fasaderna är förhöjda för att ge plats åt en murad takgesims, ett listverk. På långhuset består gesimsen av ett par skift tegel överst och därunder ett tandsnitt format av en liggande koppsten och en stående. Absiden har ett något smalare listverk än koret och långhuset. Fönsteröppningarna har ett enhetligt utförande med murade och putsade masverk format kring två rundbågsfönster, med ett mindre glasparti ovanför, infattade i en större rundbågsnisch. Fönsterbågarna är av gjutjärn med spröjsade glas och i de övre rutorna finns målade glasrutor. Fönsteröppningarna ramar in upp till av ”ögonbryn” ett utkragande murskift som runt rundbågsvalvet. Långhusets och korets gavlar är försedda med murade tinnar täckta med tegel liksom yttertaken som består av sadeltak täckta med enkupigt rött tegel. Absiden täcks av ett halvt kägeltak av rödmålade, galvade plåt i enkelfalsad skivtäckning i koniskt formade band. Till absiden finns en prästingång med en gråmålade, raksluten dörr med kvadratiska fyllningar. Över dörren finns ett tympanonfält format av en halvcirkel som liksom fönsteröppningarna markeras av ett listverk. I trappan till absiden finns en återanvänd del av en medeltida altarskiva.

Tornet som är senare byggt än kyrkans övriga delar saknar markerad sockel. Fasaderna är utförda som på kyrkans övriga delar. Västportalen består av en rundbågig

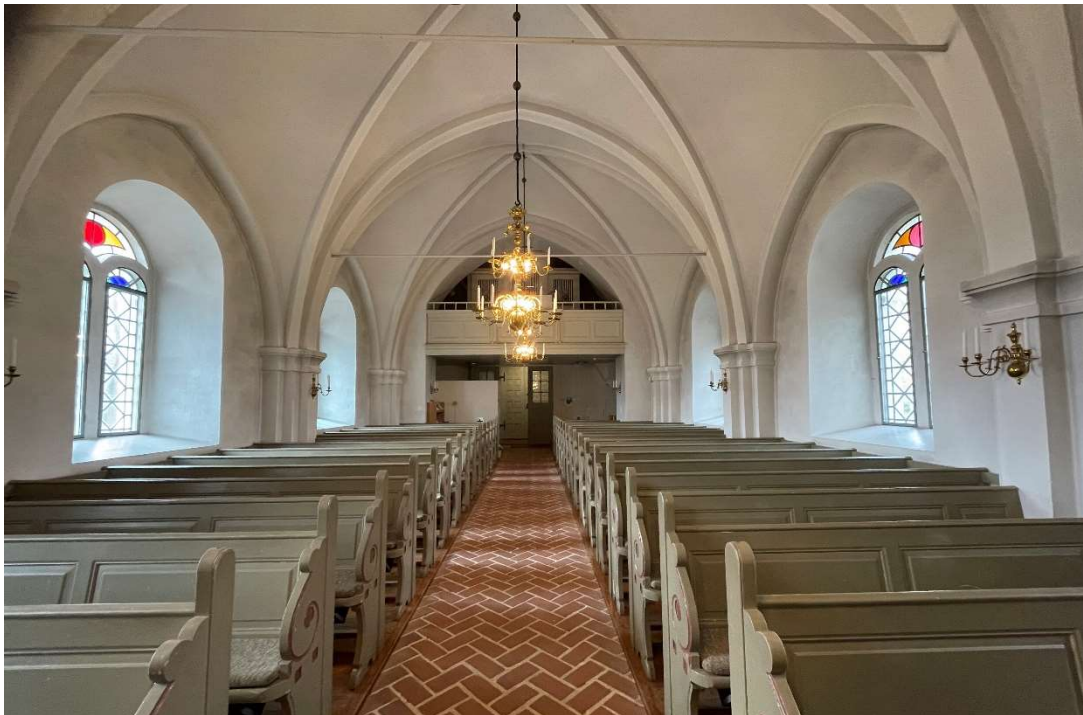
muröppning med liknande utformning som prästdörren men den är större, med dubbla dörrblad och både dörröppning och tympanonfält markeras av ytterligare murskift. Fönsteröppningar saknas helt till tornets första och andra våning. Över ingången i väster finns istället två rader av ankarslutar som bildar bokstäverna A N O samt 1795. Över klockvåningen finns även ankarslutar i form av H H, vilket står för Hans Horster, kyrkoherde i Äsphult. Flera förstärkningar med bandjärn finns i tornets sydöstra hörn. Tredje våningen utgör klockvåning och har två dubbla ljudöppningar mot väster, norr och söder. Ljudöppningarna har ett utförande som liknar fönstrens omfattning men istället för fönsterbågar upptas rundbågsöppningarna av inåtgående gråmålade ljudluckor av brädor. Mot öster finns två enkla ljudöppningar mot klockvåningen. Tornets fasader avslutas av höga trappstegsgavlar där varje tinne är murad med ett litet tandsnittslistverk upptill och avtäckt med tegel. I höjd med takfoten finns i varje gavelsida en smal, rundbågig fönsteröppning med listverkstäckning i stil med övriga öppningar. I varje gavelspets finns också en liten korsformad blindering och i västra gaveln årtalet 1880 formade med ankarjärn. Torntaket består av ett sadeltak med fall mot norr och söder och lägre sadeltak i motsatt riktning intill de södra och norra, något lägre, gavlarna. Sadeltaken täcks av rödmålad plåt i skivtäckning med förskjuten tvärfals.

Interiör

Ytterdörren i väster leder in till ett litet vindfång i den västra delen av tornets bottenvåning. Från vindfånget leder en gråmålad pardörr vidare in till kyrkorummet i tornets östra del. En orgelläktare i tornets andra våning ger bottenvåningen en relativt låg takhöjd. Ingång till tornets övre våningar sker genom en dörr i vindfångets norra sida.

Tornets östra del upptas av läktaren och dess underbyggnad och är öppen mot kyrkorummet genom tornbågen, en hög och spetsbågig valvöppning. Under läktaren i söder finns kapprum inrett bakom en skärmvägg och vaktmästarutrymme i norr. Läktaren vilar på yttermurarna utan upplag av stolpar och avskärmas i framkanten av en fyllningsförsedd läktarbarriär. På läktaren står orgeln med spelbord. Läktarens snickerier, orgeln och skärmväggen under läktaren är vitmålade.

Efter tornbågen tar långhuset vid, inrett med öppna bänkkvarter längs yttersidorna med en gång i mitten. Mittgången är lagd med rött murtegel i fiskbensmönster och i bänkkvarteren ligger ett brunbetsat trägol. Kyrkans snickerier och fasta inredning går i ljusa färgtoner av vitt, beige och grått och väggarna och valven är putsade och vitmålade. De färgade fönsterglasen är det enda som bryter av från den återhållsamma färgsättningen. Valven som är från 1800-talet är höga och vida och slagna i en svagt spetsbågig profil. Valvkapporna utgår från höga trespråkiga pilastrar med kragband i en senmedeltida stil men med hårt dragna profiler utan spår av tidens tand. Mellan norra och södra ytterväggarna löper vitmålade dragband genom valvens gördelbågar. Varje valvtravé har ett

Långhuset sett mot väster.

fönster i norr och i söder. Från valven hänger tre ljuskronor av mässing från 1900-talets början och på väggarna finns lampetter av mässing.

I långhusets sydöstra del, intill triumfbågen, står predikstolen med trappuppgång från koret. På norra sidan av triumfbågen, på östra väggen, hänger en nummertavla. Ingången till koret sker genom triumfbågen, en hög och vid rundbågig valvbåge med utkragande vederlag. Liksom valven i långhuset är vederlagens profilerings av hårt dragen puts och det är svårt att avgöra om triumfbågen bevarar en medeltida form. På norra sidan i triumfbågen står kyrkans medeltida dopfunt. Golvnivån i koret är lagt med tegel på samma sätt och på samma nivå som långhusgolvet. Samma golv fortsätter även in i absiden. Koret upptas av altaruppställningen med altare, altaruppsats och en altarring framför. Fönster finns i norr och söder. Altarringen går i gröna färger och har en anorlunda planform, i form av en spetsig oval. En matta framför altarringen och inom altarringen går i rött samt mörkt blå och gröna toner. Altaruppsatsens ramverk är hållen i ljus färgställning och förgyllda detaljer medan en framställning av nattvarden är mer koloristisk. Koret täcks av ett fyrkappigt ribbvalv med spetsbågiga sköldbågar. Valvpe-larna har liknande utseende som långhusets men är till skillnad från dessa mycket låga.

Tribunbågen till absiden är avskärmd från koret med ett vitmålat skrank. Dörrar på var sida om altaruppsatsen leder till en sakristia. Sakristian har en enkel inredning av skåp på baksidan av altaret, bord och stolar samt en ingångsdörr från öster. Absiden täcks av

ett hjälmvalv, som är putsat och vitmålat och övergår utan vederlag i absidens väggliv. Väggarna är nedtill målade med en gråvit bröstning.

Tornets övre våningar nås från en trappa bakom orgeln på läktaren. Ovanför orgelläktaren finns ett halvplan som inte har full ståhöjd och är oinrett. Från detta våningsplan finns en ingång till vinden över långhuset. Över halvplanet finns ett högt och smalt utrymme som upptas av klockbocken för kyrkans två klockor. Klockbocken är av fur och bör vara från 1880. Väggarna är grovt överputsade och vitmålade med delvis synligt stenmurverk. Ljudöppningar finns i varje väderstreck. Tornets fjärde våning utgör vindsvåning och är öppen mot nock. En luckförsedd öppning finns i varje väderstreck. I torntaklaget som huvudsakligen är av fur ingår en del äldre återanvända delar av ek.

Långhusvinden domineras av valvens oisolerade ovansida. Inget golvbjälklag eller landgångar finns ovan valven. Murarna har fläckvis bevarad medeltida puts men är i övrigt fogade med brett utstrukna fogar. Ett par romanska fönsteröppningar bevaras som invändiga murnischer med huggna sandstensomfattningar. Taklaget över långhuset är av furu och tillkom 1880 samt delar 1932. En del äldre taklagsvirke av ek finns också bevarat.

Altarpåställningen i koret.

I långhusvindens östra del finns en bevarad skorstensstock. Ingången till korvinden går genom en sekundärt uppbruten öppning i östra långhusgaveln. Liksom på långhusvinden bevaras delvis medeltida slätputs ovan valven på korets murar. Taklaget består av, troligen, senmedeltida takstolar av bilad ek. Takstolarna är uppbyggda av bindbjälklar, ett hanband och snedsträvor fogade mellan sparre och bindbjälke. Bindbjälkarna vilar på ett åsat remstycke vid takfoten. I öster leder en ursprunglig öppning in till vinden ovanför absidens hjälmvalv. Den rundbågiga öppningen är murad av väl valda grovt tuktade eller obearbetade gråstenar. I korets östra gavelmur syns även ovansidan av den ursprungliga romanska tribunbågen, numer belägen ovanför korets medeltida kryssvalv. Gavelröstet är murat på ett säreget sätt i tydliga avsatser så att det tunnas av uppåt.

Abidens taklag är av bilad ek med sparrar som strålar samman inock. Vid murkrönet är sparrarna sammanfogade med snedstöttade stickbjälkar samt en bjälke i öst-västlig riktning samt en bjälke längs västra muren. På den senare finns stolpar sammanfogade med det västra sparrparet.

Inredning och inventarier

Altaret är uppbyggt av trä med sidor av panel av hyvlade breda brädor. Altarskivan är målad i ljus olivgrönt och sidorna i mörkare grön. Mot väster är altarbordet förlängt med en trästomme inklädd med röd sammet.

Altaruppsatsen tillverkades vid 1700-talets början av bildhuggaren Matthias Stenberg i Ystad. Uppsatsen är utförd i provinsiell senbarock av skulpterad furu och huvudsakligen sekundär polykrom bemålning och förgyllning. Den är uppbyggd kring en huvudtavla på en predella med inskriptionsfält flankerad av pilastrar, marmorerade kolonner och fristående skulpturer av evangelisterna. Huvudtavlan är utförd i huggen relief och framställer nattvardens instiftande. Överst finns ett listverk med ett rundbågigt översytycke dekorerat med akantusbladverk kring en kartusch samt änglaskulpturer och lammet med korsfanan.

Altarringen är uppbyggd av ett balusterformat räcke av kontursågade och svarvade balustrar vilka bildar en spetsig oval. Räcket av trä är målat i beige färgton och överliggaren och knäfallet är klädda i grön sammet.

Predikstolen tillverkades på 1600-talet men byggdes om under 1700- och 1800-talen och består av en korg med baldakin och trappa som leder upp från koret. Korgen är uppbyggd av fyra sidor kring en sexsidig planform. Sidorna består av fyllningar i ett ramverk mellan förgyllda, kraftiga akantusvoluter. I fyllningarna finns framställningar av Moses, Kristus och Aron målade i grisaille. Ljudtaket består av ett sexkantigt listverk

Kyrkorummet mot öster samt dopfunten.

med tandsnittsdekor och överst en druvformad knopp. På undersidan finns en sexpassformad himmel och en nedhängande duva. Predikstolen är målad i beigea nyanser och gråvitt med rosaröda och förgyllda detaljer samt en blåmålad himmel i ljudtaket. Trappan har en enkel form med fyllningsförsedda vangstycken och ett smidesrärke.

Dopfunten är av huggen sten med dekor i huggen relief och dateras till omkring 1200. Cuppan är fyrsidig med trapetsoida sidor, med dubbel repstavdekor längs hörnen och en palmettfris överst längs brämen. Under palmettfrisen finns på tre sidor en rundbågsfris och på den fjärde sidan ett inhugget cirkelkors. På ovansidan finns en huggen fals för ett lock och invändigt i cuppan finns ett uttömningshål. Foten är fyrsidig och profilerad. Färgfragment efter en bemålning i rött, blått och grönt har dokumenterats på funten. Till dopfunten hör ett dopfat av mässing från 1661.

Bänkinredningen tillkom vid 1880-talets renovering och består av öppna bänkar av trä. Ryggarna består av ett ramverk med spegelfyllningar. Gavlarna är profilerade med en utsvängd fotdel, ett volutformat armstöd med ett högre bakstycke, upptill avrundat. Bänkarna är målade i en beige färgton med rödrosa detaljer såsom ett fyrpass.

Orgeln är pneumatisk och tillverkad av A. Mårtenssons orgelfabrik i Lund 1928. Spelbordet är integrerat med läktarbarriären. Fasaden står bakom tornbågen och är uppbyggd av tre upptill rakt avslutade piporn med tandsnittsdekor. I mittersta pipfältet finns en rundbågsfyllning med en lyra och bladslingor. Fasaden är målad i en ljus beigevit kulör med detaljer i rosa och guld.

Två **klockor** av malm hänger i tornet. Stora klockan omgjöts 1805 i Kristianstad och 1909 i Stockholm. Den lilla klockan gjöts av Andreas Wetterholtz 1759.

Övrigt

Över triumfbågen hänger en tavla målad i olja med motivet Kristus på korset. Målningen är från mitten av 1700-talet.

Kyrkogård

Dagens kyrkogård har utvidgats i flera omgångar. Den äldsta kyrkogården bestod av området närmast kyrkan i form av en oregelbunden rektangel med något längre sidor mot norr än söder. Huvudingång till kyrkogården var i kyrkogårdens sydöstra hörn. En mindre utvidgning av kyrkogården gjordes mot söder mellan åren 1866 och 1868. Kyrkogården fick därmed nästintill lika stor yta norr om kyrkan som i söder. En ny trädkrans planterades kring kyrkogården och en ny grind gjordes i söder. I gångar och runt gravkvarter planterades liguster och hagtorn. Nästa utvidgning gjordes åt väster och invigdes 1901. Den västra delen delades in i fyra kvarter med huvudingångar i korsform och raka gravrader från norr till söder. För att kunna bevara äldre gravplatser och inte behöva flytta dessa gjordes ytterligare en utvidgning av kyrkogården mot norr efter ritningar av Manne Carlsson, arkitektkontoret i Kristianstad. Det nya området delades in i två kvarter med gravrader från norr till söder med låga rygghäckar av avenbok och invigdes 1946. Under början av 1990-talet anlades en minneslund strax sydost om bårhuset efter ritningar av Sven-Erik Patriksson.

Kyrkogårdens äldre delar kringgärdas av en kallmur, delvis i form av stödmur. Innanför muren finns en häck av hagtorn och en trädkrans, av huvudsakligen äldre friväxande träd av lind, lönn, kastanj och ask. Tidigare har också alm ingått i trädkransen. De äldre delarna av kyrkogården är huvudsakligen grästäckta med singeltäckta huvudingångstråk. Relativt många gravvårdar är bevarade men endast ett fåtal som grusgravplatser med begränsning av stenram, järnstaket eller buxbom. Gravvårdsmaterialet består av till stora delar höga gravvårdar från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal i de östra delarna och i den västra delen låga gravvårdar från 1900-talets första hälft. Intill minneslunden ligger en medeltida gravhäll med ett rundkors i relief. En trapetsformad sten som kan vara en äldre gravhäll står mot norra muren. Några solitära träd finns på den äldre kyrkogårdsdelen och vintergröna växter finns framför allt på den norra delen. I övrigt är det sparsamt med planteringar. Minneslunden i nordöstra delen består av en minnesplats i form av en rundel lagd med gatsten samt en liten plantering.

Nya kyrkogården i norr begränsas av en kallmur med vall innanför samt hagtornshäck och trädkrans av knuthamlad lind. Gravvårdarna är låga och står i gräs med

planteringsramar framför och rygghäckar. Gångstråken är singeltäckta. En allé av pelarek löper genom området mitt.

Byggnader på kyrkogården

På västra delen av kyrkogården ligger ett bårhus ritat av Sven-Erik Patriksson, uppfört 1957. Bårhuset har vita, slätputsade fasader med en låg, gråmålad sockel och ett utskjutande listverk vid takfot och gavelkrön. Bårhuset täcks av ett brant sadeltak, täckt med rött taktegel. På östra gaveln finns en rakavslutad port med stenomfattning och en ingångsport med dubbla trädörrar. På norra långsidan sitter tre små fönster strax under takfallet.

Karaktärisering

Äsphults kyrka ligger i den lilla byn med samma namn, lite perifert belägen i Skånes norra inland. Landskapet kring kyrkbyn är ännu ett småbrutet jordbruks- och beteslandskap med traditioner mycket långt tillbaka. Kyrkan har haft en central funktion i socknen, för den lilla byn och för generationer av bybor. Kyrkans plats i byn berättar om hur livet kretsade kring kyrkan i alla livets skeden. Kring kyrkan fanns centrala funktioner som skola och prästgård vilka ännu finns kvar vilket gör att kyrkbyn bevarar karaktären av sockencentrum. Den äldsta delen av kyrkogården har numera en parkkaraktär medan den nya kyrkogården brukas aktivt.

Kyrkan bevarar till viss del sin medeltida utsträckning med tillägget av tornet i väster. Möjligen byggdes kyrkan ungefär samtidigt som Linderöds kyrka och de två kyrkorna verkar ha följts åt i flera avseenden. Bland annat kan båda kyrkor ha dekorerats med kalkmålningar av samma verkstad kring 1400-talets slut. Flera förändringar sker under loppet av 1700-talet och 1800-talet men det är Zettervalls renovering som ger kyrkan det enhetliga uttryck som finns idag. Zettervall renoverade även Linderöds kyrka. Typiskt för Äsphults kyrka är tornets höga trappgavlar i alla fyra väderstreck och de enhetligt utförda muröppningarna i form av fönster och dörrar. Fönstren är symmetriskt ordnade och placerade mitt i varje valvtravé inne i kyrkan. Något annat hade varit otänkbart för Zettervall som gjorde om samtliga öppningar. Kyrkans väst-östliga axel är mycket påtaglig i kyrkan som upplevs mycket långsträckt invändigt. Interiören är lågmäld med en återhållsam färgskala utan dekor i valv eller på väggarna. Kyrkans röda tegelgolv bidrar med värme till den annars lite stela inredningen men binder även samman kyrkorummet till en helhet. Korets altarpuppställning utgör kyrkans blickpunkt där framför allt den livliga framställningen av nattvardens instiftande märks och den ovanliga altarringen samt de färgrika altarmattorna. Kyrkans enda medeltida inventarium utgörs av dopfonten. På kyrkvinden bevaras dock flera medeltida inslag i form av murverk, fönsternischer, medeltida puts och takstolar. Ett ovanligt inslag är korgavelns avtrappade murverk.

Korvinden sett mot öster och ingången till absiden.

Att tänka på

- Kyrkogården närmast kyrkan bör ha kvar sin karaktär av begravningsplats. Viktiga inslag i kyrkogården är murarna, trädkransen, gångstråk och gravstenar. Genom de äldre gravstenarna bevaras minnet av de personer som befolkat socknen längre tillbaka.
- Till det yttre präglas kyrkan av det utseende som skapades genom Zettervalls renovering på 1800-talet. Utvändig puts, färgsättning m.m. bör överensstämma med denna karaktär.
- Invändigt utgör valven, läktaren med orgeln samt den fasta inredningen den stomme som bildar kyrkointeriörens karaktär. Interiören binds samman av det enhetliga tegelgolvet. Färgsättningen är återhållsam där altarmattorna, altarringen och altartavlan bildar ett färgrikt blickfång.
- På vinden bevaras mycket värdefulla delar av den medeltida kyrkan såsom fönsternischer, murputs med målningsdekor och takstolsvirke.

Skydd

Kyrkor och kyrkogårdar tillkomna före 1940 skyddas som kyrkligt kulturminne, enligt Kulturmiljölagen 4 kap. Kyrkan och delar av kyrkogården ligger inom registrerat

fornlämningsområde Äsphult 93:1 Fornlämningen utgör en del i den historiska bytomten utifrån 1815 års karta och skyddas enligt 2 kap. kulturmiljölagen.

Källor

Från gångna tider i Äsphult, Anders Ranger, Äsphult 1991.

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, 2015.

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008.

Underhållsplan för Äsphults kyrka, Ponnert Arkitekter AB, 2004.

Äsphults kyrka – murverksdokumentation, Magnus Lindhagen, med bidrag från Jimmy Juhlin Alftberg, Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, Rapport 2006:7.

Äsphults kyrkogård, Vård- och underhållsplan, Hanna Cöster, Maria Johansson och Tony Svensson, Regionmuseet i Kristianstad/ Landsantikvarien i Skåne, Rapport 2016:41.

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: 2021-10-28

Fältinventering: Kerstin Börjesson

Rapportsammanställning och foto: Kerstin Börjesson

Granskning: Åsa Eriksson Green

Färdigställd: 2023-04-11